

FÉL ÉV A SZOVJETUNIÓBAN

Féléves távollét után élményekben gazdagon, nyelvtudásban megerősödve tértünk haza a Szovjetunióból. Megismerkedtünk Leningráddal, a Szovjetunió legszebb városával, megérez-
tük a hatalmas főváros, Moszkva hangulatát, megfordultunk Közép-Ázsia csodálatos városaiban, bejártuk a Baltikumot, Novgorodban megcsodáltuk Feofán Grek csodálatos ikonjait.

De nem az országjárás feledhetetlen élményeiről írok, mert ezekről úgyis gyakran beszélünk baráti összejöveteleinken, kollégiumi szobákban s egy-egy futó találkozás alkalmával. Fontosabbnak tartom, hogy a kiküldetésünkkel kapcsolatos néhány szakmai és politikai problémát említsek meg, annál is inkább, mert ezekről vita folyt a legutóbbi vezetőkép-
zón is.

Szakmai kérdésekről szólván először is le kell szögeznünk, hogy a csoport nagy része sokat fejlődött. Szinte mind-
annyian megszereztük azt a nyelvi biztonságot, amelynek birtokában bátran taníthatunk. Nagy mértékben elősegi-
tette a kinti munkát, hogy jórészt szilárd és megalapo-
zott nyelvtani s viszonylag gazdag lexikális ismeretek-
kel érkeztünk. Az idegen nyelvű környezet azonban meg-
mutatta hiányosságainkat is. Olykor csak mosolyogtak ma-
gyaros kiejtésünkön, máskor viszont egyenesen a megértés
akadályává vált, hogy az oroszok számára felfoghatatlan
akcentusban mondtuk a grammatikailag egyébként helyes ki-
fejezéseket. A hiba kiküszöbölése érdekében érdemes lenne
hasznosítani a szovjet nyelvoktatás szisztémáját, amely-
ben az idegen nyelv hangjainak képzése és az intonáció leg-
alább olyan sullyal kezeltetnek, mint a grammatikai ismere-
tek. A szovjet nyelvoktatásban elsődleges feladatnak tart-
ják, hogy az idegen nyelv beszédhangjainak helyes képzését
begyakorolják, s szilárd fonetikai ismeretekre építik a

nyelvtani és a lexikális anyagot. A módszer eredményességéről nap mint nap meggyőződhetünk.

Persze a szovjet egyetemi oktatás inkább a nyelvtanításra, mint az irodalomtörténetre összpontosító rendszerében erre jobban van lehetőség, mint nálunk. De azt hiszem, ennek ellenére hatékonyabbá lehetne tenni a fonetika oktatását a mi egyetemeinken is. Az első év szemeszterében megtartott heti két órás gyakorlatok, s a zárthelyi dolgozatokat bevezető transzkripció átírási feladatok kevésnek bizonyulnak.

Tanulmányi programunkban irodalmi, s a Szovjetunió jobb megismerését szolgáló előadások is szerepeltek. Néhány élményszámba menő beszámolót hallhattunk a szovjet zenéről és esztétikáról, s az irodalmi előadásokat is izgalmassá tette, hogy egy orosz szájából hallhattunk véleményt a mai szovjet irodalomról. Ezek még érdekesebbé válhatnak, ha az előadót tájékoztatjuk arról, hogy milyen anyagrészeket kellett áttanulmányoznunk a szigorlatra, s mely költők és írók számíthatnak nálunk különös érdeklődésre. Nem arra gondolok, hogy az ugynevezett "kényes kérdésekről" mindenáron szóra bírjuk őket, hanem azt kellene elérnünk, hogy az előadások minél jobban megfeleljenek érdeklődésünknek.

Kiküldetésünknek azonban nem csak a szakmai, hanem hallatlan nagy politikai jelentősége is van. Ugy érzem, erről is szólnom kell. A Szovjetunióval való közelebbi megismerkedés minden generáció számára bizonyos világnézeti erőpróba volt. Szerencsére ma már nem kell átélnünk azt az olykor katartikus erejű krízist, amelyen keresztülmentek sokan, akik az itthon elérhető szegényes és a legtöbb esetben csak általánosságban mozgó ismeretek alapján idealizált képet alkotak a Szovjetunióról, s a mindennapi élet valóságával találkozva fájdalmas kiábrándulásban volt részük. Ma már egyre több csatornán keresztül szerezhethetünk információkat, s egyre realisabb képet alkothatunk.

Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy jól felkészített, a Szovjetuniót ismerő és értő hallgatókat küldünk ki, holott ez elengedhetetlenül szükséges lenne. A tárgyilagos, történelmi okokat és szükségszerűségeket figyelembe vevő vé-

leményalkotást elősegítené, ha a kint tapasztalt jelenségeket már egy megalapozott összefüggésrendszerbe illetszthetnénk be.

Ösztöndijasaink jelentős része nem tudja feldolgozni a rászűkülő élmények sokaságát, s a kiérlelt, átgondolt véleményalkotást több más tényező is akadályozza. Egy ismeretlen ország szokásaiba mindig nehéz beilleszkedni, s különösen megnehezíti ezt az, hogy kint kell átállnunk egy jóval önállóbb életmódra, ami még idehaza sem menne zökkenőmentesen. Sokan ezért a minennapi életnek apróbb nehézségeit hajlandók eltulozni és szovjet specialitásként kezelni, mivel itthon az egyetem négy fala jobban megóvta őket ezektől a konfliktusoktól.

A véleményalkotásban az is szerepet játszik, hogy Magyarországon nagyon távol lévén, minden ami hazai, egyértelműen helyesnek, s ami szovjet, az eleve kritikával kezelendőnek tűnik. A pillanatnyi érzelmektől mentes, körültekintő, a lényegest a lényegtelenről elválasztani tudó állásfoglaláshoz kevés a kint töltött félév, ha minden előkészítés nélkül küldjük ki hallgatóinkat. Érdemes ebből a szempontból megemlíteni az öt évig a Szovjetunióban tartozkodó egyetemistákat, akik közül nagyon sokan teljesen talajtvesztve bántóan cinikusakká válnak, de néhányan felhasználva a hosszú időt, nagyon tárgyilagos véleményalkotásra képesek.

Tehát elengedhetetlenül szükséges, hogy hallgatóinkat megismertessük a Szovjetunió gazdasági, politikai helyzetével, a szovjet művelődéspolitikával, s több más fontos kérdéssel. Az egyetemi oktatásban a nyelv és az irodalom tanítása mellett nagyobb helyet kellene kapnia az ilyen irányú felkészítésnek. Hasznos lenne, ha a nyelvtanítás lehetőségéről lemondva s a történelmi összefüggéseket kidomborítva, magyar nyelven tanítanánk a Szovjetunió történetét.

A Szovjetunióval foglalkozó előadások és viták szervezésével a kari KISZ szervezet is kivehetné részét ebből a munkából. Keresnie kellene a szovjet diákokkal való csereakciók kiszélesítésének lehetőségeit is. A kiutazást előkészítő minisz-

tériumi tájékoztatóknak sem szabadna kimerülniök a technikai tanácsadásban, hanem nagyon hasznos lenne, ha képzett előadók a Szovjetuniót érintő néhány kardinális problémát világítanának meg.

Tisztában vagyok azzal, hogy a felvetett kérdések nagyon messzire, s talán lényegesebb összefüggésekhez is vezetnek. En a közvetlen teendőkre koncentrálvá mondtam el véleményemet, abból kiindulva, hogy a szovjet-magyar viszony alakulásában döntő szerepet játszanak az évről évre kibocsátandó végzős hallgatóink, akik nem csak az orosz nyelv tanárai lesznek, hanem egy kis területen a Szovjetuniót képviselő politikai munkások is.

Balázs Mihály
V. éves hallg.

